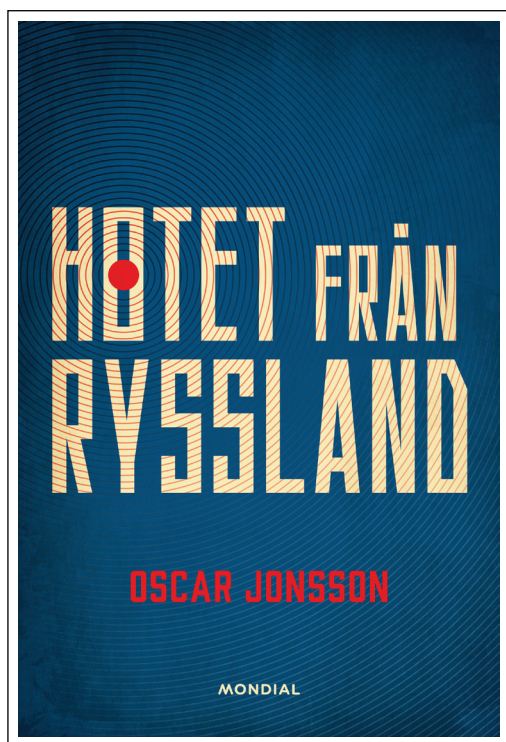

Hotet från Ryssland

Oscar Jonsson
Stockholm: Mondial 2023
215 sider ISBN 9789180022767

Omtalt av **Karen-Anna Eggen** [forsker,
Institutt for forsvarsstudier, kaeggen@mil.no]

Oscar Jonsson har bred og dyp erfaring med spørsmål knyttet til Russland og det «sikkerhetspolitiske läget», og har allerede lenge forsket på russisk militær og ikke-militær krigføring. Hans forrige bok, *The Russian Understanding of War* (2019), er blitt en viktig håndbok for alle som ønsker å fordype seg i hvordan russiske militærteoretikere tenker om moderne krigføring.

Jonssons nyeste bok, *Hotet från Ryssland* (2023), retter seg særlig mot et svensk publikum. Her veiledes leseren på godt vis gjennom det kompliserte russiske og sikkerhetspolitiske landskapet før og etter 24. februar 2022. Russlands brutale angrepskrig mot Ukraina er en viktig forklaringsramme for Jonssons fortelling om hvorfor Russland er en trussel. Jonsson gjør et viktig poeng ut av at vi har sett tegnene lenge, men at Russlands storkrig mot Ukraina ble en oppvåkning for mange. Spørsmålet er ikke lenger om vi *egentlig* trenger å bekymre oss for Russland, men heller *hvordan* Russland er en trussel mot oss. Trusselens to bestanddeler, intensjon og evne, blir derfor også en naturlig inndeling av boka.

I bokas første del dekkes Russlands intensjoner. Med historien som hjelpemiddel står denne delen som en god innføring i det moderne Russlands fremvekst og de grep Putin og hans innerste lojale sirkel har tatt for å sikre seg makten. Jonsson er

tydelig på at det russiske systemet og Russland som aktør godt kan forstås, men det fordrer innsikt i hvordan den russiske ledelsen forstår verden, hva de frykter, hvordan makt fungerer i landet og hvordan de selv tror at makt fungerer i verden (s. 30). Herunder ligger også den russiske forestillingen om at de er i en vedvarende konflikt med den vestlige verden, hvor alle statens virkemidler kan brukes for å sikre regimets overlevelse. I denne delen av boka kommer Russlands verdens- og trusselbilde tydelig frem, men også det Jonsson fremhever som Kremls tre drivkrefter: sikre regimet, gjenreise stormaktsstatusen, og Russlands misnøye med gjeldende sikkerhetsorden. Sammen gir drivkreftene en dypere innsikt i *hvorfor* Russland er en trussel.

I bokas andre del beveger Jonsson seg fra spørsmålet om *hvorfor* til *hvordan* Russland er en trussel; altså Russlands evne til å oppnå sine interesser og målsettinger. Jonsson har valgt å dele opp den russiske verktøykassa i fem deler: den militære trusselen, etterretningstrusselen, cybertrusselen, informasjonstrusselen og den økonomiske trusselen. Hver del krydres med anekdoter og flere gode eksempler på russisk fremferd, fra bruk av militære virkemidler til cyberangrep og økonomisk påvirkning. Særlig god er Jonsson der han påpeker sammenhengen mellom de ulike truslene og hvordan de både virker sammen og er avhengige av hverandre, for eksempel hvordan etterretnings- og sikkerhetstjenestene er bærebjelken i mye av russisk framferd og hvordan økonomiske tilnærminger muliggjør mye av framferden (s. 123–142, 169–180). Siden boken primært er innrettet mot et svensk publikum er også, forståelig nok, mange av eksemplene svenske. Samtidig er det også eksempler fra Norge, Finland, Baltikum, Ukraina, Storbritannia, Frankrike og Tyskland, noe som bidrar med å belyse bredden og størrelsesordenen i særlig russisk bruk av ikke-militære virkemidler.

En innvending mot Jonssons inndeling kan være det tydelige skillet han gjør mellom ulike kategorier av trusler, noe han selv også delvis påpeker:

Diskussioner om Ryssland fastnar lätt i enskilda domäner med en cyberattack här och en militär styrkeuppvissning där. Det som finns under alla delar av den ryska säkerhetspolitiken är att de drar mot samma mål, att de syftar mot en överordnad strategi, nämligen att underminera västlig enighet. (s. 198–199)

Det er også verdt å nevne at i russisk litteratur er det ikke et tydelig skille mellom cyber- og informasjonsdomenet. Samtidig gjør Jonssons oppsett og inndeling det enkelt for leseren å visualisere hvordan ulike verktøy brukes for å påvirke befolkningen og beslutningstakere. Jonsson kunne med fordel ha definert begrepet informasjonskrigføring (*informatsionnoaja vojna*) (s. 153–154). Et nærliggende spørsmål er om begrepet egentlig beskriver russiske tilnærminger til de mange vestlige land Jonsson bruker som eksempler, hvor russisk retorikk og handling opererer i sjiktet under krigføringsterskelen.

En siste innvending gjelder mangelen på kildehenvisninger underveis. Forfatteren skriver selv at dette ikke er et akademisk verk og har satt opp en leseliste bak i boka. Som leser skulle jeg likevel hatt tilgang på flere av kildene som nevnes underveis,

som for eksempel på side 44, hvor utenriksminister Sergej Lavrov skal ha beskrevet «hur sanktionerna som infördes 2014 hade gått från att försöka ändra rysk policy till att störta den ryska regimen». Eller på side 49, hvor det refereres til en journalist som spurte president Putin hvem han stoler på, og han svarte Sergej Ivanov, Dmitrij Medvedev og Nikolaj Patrusjev. Valget om å ikke henvise til kilder fortløpende er muligens tatt for å tilgjengeliggjøre boka, men blir stående som et tvilsomt valg.

I bokens siste del retter Jonsson blikket fremover. Russland spiller et høyrisiko *chicken race* i Ukraina, hvor ledelsen i Kreml har kastet rattet og demontert bremseene (s. 186). I møte med militær motgang på slagmarken satser Russland alt på å vinne den bredere konflikten med Vesten. Her satser Kreml på at Russland har større utholdenhet, og at Vestens støtte til Ukraina på lengre sikt vil forvitre. Til tross for Russlands store og åpenbare problemer, advarer Jonsson mot å undervurdere Russland, som historisk har vist evne til å mobilisere ressurser over lengre tid. Det tegnes et bilde av en mer usikker verden hvor vi må forholde oss til et mer krevende Russland uansett hvem som sitter på toppen. I en slik verden blir konsepter som motstandskraft, avskrekking og forsvarsvilje igjen høyaktuelle. Som boka ellers, trefter derfor også Jonssons avsluttende ord et bredere publikum enn kun det svenske. I møtet med en mer urolig verden trengs en «mental beredskap om att krig og kris kan drabba oss, och hur var och en då kan bidra» (s. 200).